

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۱۸/۰۸/۳۱

پوهندوی آصف بهاند

د «سلطان» د پښې غبر (د غفور لېوال د «سلطان» منظومه)

د پياوړي شاعر غفور لېوال د تخليقاتو په سلسله کې، «سلطان» د ده د نوې منظومې نوم دی چې په چاپېدو او راتگ سره به يې پښتو ژبې ته د نوې موضوع او محتواي تر څنگ، د نويو انځورونو او نويو ترکيبونو يوه لويه او نوې ډالۍ وړاندې شي.

له «سلطان» نه مخکې لېوال له ټولو شخصي، رسمي او سياسي بوختياوو سره - سره؛ د گڼو شعرونو په څنگ کې، نورې منظومې هم پنځولې دي چې نومونه يې دا دي:

- ۱ - لومړۍ منظومه «هوسۍ» وه، چې غالباً په ۱۳۷۷ کې بشپړه او په ۱۳۷۸ کې لومړی ځل چاپ شوه،
 - ۲ - دويمه منظومه «ارشاک او اوشاس»، چې په ۱۳۷۹ کې بشپړه او په ۱۳۹۰ کې چاپ شوه،
 - ۳ - درېيمه منظومه «لام او ايلينو»، چې په ۱۳۸۷ کې چاپ شوې ده،
 - ۴ - څلورمه «کک او زرینه» ده، چې تېر کال (۱۳۹۶) کې خپره شوه،
 - ۵ - ځنگل (لنډکې منظومه) ۱۳۷۵ کې ليکل شوې او «ته زما ټوله شاعري يې» شعري ټولگه کې چاپ شوې ده،
 - ۶ - سفر (لنډکې منظومه)، عرفاني منظومه ده، په کال ۱۳۸۴ کې ليکل شوې ده او «ته زما ټوله شاعري يې» شعري ټولگه کې چاپ شوې ده،
- هيله ده چې «سلطان» هم ډير ژر بشپړه او چاپ کړای شي.

پوره يو کال مخکې (۲۰۱۷/۰۷/۲۳) د «کک او زرینه» د راتگ اوازې وې، هغه وخت زموږ د ټول وطن د دې قهرمانې جوړې د راتگ د هرکلي له پاره ما **داسې** وليکل:

«زما د گران دوست، زما د خوښې وړ شاعر او قلموال، ښاغلي غفور لېوال د نوې منظومې (کک او زرینه) ښکالو اوريدل کيږي. د لويې نيکمرغۍ ځای دی چې د لېوال صاحب د «کک او زرینه» په خپرېدو سره به له يوې خوا د پښتو شعر خزانه ډايرې او له بلې خوا د هيواد د تاريخ په دې حساسو شيبو کې چې ښکاره دوښمن مور ته خپل طبيعي حق هم نه راپريږدي، لېوال داسې يو تاريخي واقعيت، د هنر په مټ او د شعر په ژبه د درنو هيواد والو مخې ته ږدي. زه همدا اوس، د همدې کرښو په وسيله د «کک او زرینه» د بشپړېدو او خپرېدو مبارکي لومړی لېوال صاحب ته او بيا د پښتو ادب او افغانستان ټولو خواخوږو او مينه والو ته وړاندې کوم. ما له دې نه مخکې د ښاغلي لېوال دوي نورې منظومې «هوسۍ» او «لام او ايلينو» ليدلې او په خورا مينه او دقت مې يو ځل نه، څو، څو ځلي لوستي هم دي.»

کله چې «کک او زرینه» راغلل، راورسېدل، بيا مې ورته بڼه راغلاست وويل، په **دې** الفاظو:

د پاڼو شمېره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې دليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خبر و لولئ

«مخکې له دې چې له کک او زرینې سره زما لیده کاته او ملاقات وشي، ما یې د راتلو د هرکلي په پار یوه مقاله او یو شعر له یوې یادونې سره خپار کړي وو. دا چې زما کور ته «کک او زرینه» څنگه را میلمانه شول، دا کیسه به پرېږدم، یوازې دومره به و وایم چې یو دوست د «کک او زرینه» د مخ لیدل په ډیره مهربانۍ را باندي ولورول، ما هم په ډیر درناوي په کور کې مخامخ را ته کینول. پانه، پانه، پانه می ولوستل داسې په دقت سره، لکه څوک چې بیا امتحان را نه اخلې. کله می چې لوستل پای ته ورسول، نو سمدلاسه می لیوال ته داسې ولیکل:

بیا سلامونه! «کک او زرینه» می چې نن کور ته را میلمانه شول، یوه شیبه می هم یوازې پریننودل، د دواړو څیرې می سر تر پایه داسې له نظره تیرې کړې چې په ټولو رازونو می ځان خبر کړ. په یوه سا می ولوست او جالبه لا دا چې خپل یاد داشتونه می ځینې واخیستل. تاسو نه ډیره مننه، او ستاسو قلم او هنر ته سلام، پښتو شعر، پښتو ادبیات او افغانی فرهنگ به پر تاسو ویاړي.»

اوس بیا د «سلطان» د پښې غږ دی، ډیر ژر به د پښتو ژبې په بڼ کې قدم کېږدي. خامخا به دا قدم نیک وي او په راتگ سره به یې د پښتو ژبې او ادب خزانه لا شتمنه شي.

د لیوال په نورو منظومو او د «سلطان» په څو خپرو شوو بیتونو کې چې زه د لیوال د ادا سبک ته گورم، د تیرو شاعرانو تجربې په کې لیدل کیږي، خو دی د تورو د څنگ پر څنگ اېښودلو او سره ودولو په کار کې یو ځانگړی او منحصر په فرد سبک لري چې د استادۍ خوا ته په کې راوان دی.

زه مخکې له مخکې د لیوال د «سلطان» د منظومې د شکل او محتوا په باب څه نه وایم، د څو بیتونو په لوستلو سره یې یوازې دومره ویلای شم:

باید چې «سلطان» له هنري اړخه، د ده تر نورو منظومو ښکلي او په لا ښو انځورونو سینگار وي. دلیل به یې هم دا وي چې د ده د ټولې شاعرۍ انځورونه او تجربې به سره یو ځای کېږي او د «سلطان» د جامو ښکلا به جوړوي او په دې ډول به د سلطان منظومه پنځیږي. هیله ده چې لیوال به همداسې یو بې جوړې هنري اثر وړاندې کړي. د سلطان د منظومې د همدې گوتو په شمار بیتونو د خپریدو په وخت کې د څو تنو نظریات:

د ښاغلي یار محمد یار نظر:

«استاد محترم!

تاسو د افغانستان د معاصرو ادبیاتو په مزله کې ځان ته خپله خاصه لار پرانیستې او بریمن گامونه پر اخلې! تاسو زموږ له تاریخي وطن سره په هنري مخامختیا کې شهکارونه پنځوئ! تاسو لوستونکي زموږ د وطن اصلي روح ته په هنري جادو سره نښاسئ! هغه کار چې زموږ په ادب کې یې بېلگې د گوتو تر شمار هم لږې دي؛ ستاسو ژوند، زموږ د ملي روح ژوند دی!»

د ښاغلي عبدالرحمن رحيمي نظر:

«عالي دی دروند استاد!

رنگینه او زرینه منظومه ده،

د تخیل په کامره مو د غره والو داسې انځورونه اخیستي، چې د ډېرو تکرار لیدو سره - سره؛ پام نه وراوړي، تاسې د وطن د بچي، بوټي او تیرې په خبرو پوهېږئ، ستاسې فکر د وطن سر درو او غرونو ته دمي وړي، تاسې د شدل پښتون د زړه له سندرو خبریاست او هغه که نادان هم دی، نو په تاسې گران دی، نو موږ ستاسې له نظمه د شعر واقعي کبف په زړه کوو.»

دا هم د «سلطان» له منظومې څخه د څو بیتونو بېلگې چې تر اوسه پورې زما له نظره تیر شوي دي:

کرښه کرښه، لیکه لیکه، تکه سپینه

د "لوی غر" پر هسکه څوکه اوږه ښکاري

شین اسمان لکه لوی ډنډ د لاژوردو

شرشري یې د خوړونو لارې څاري

"سنگره" کي د لوبنتي ونې ولاړي
د چينو اوبه بهيري لاري، لاري

پسرلي دي لاندي زمکي زرغوني دي
چينارونه باد ته اوړي او راوړي

په شر، شريبي د چنچنو چغار گډ دي
د سونگوري په بوي مست د لوي غر هډ دي

د شوتلي د گل عطري په خپو دي
د زبرگلي غرنی ورمه چليري

له کرلېچو د سيند شور اورېدل کيږي
داماني د غره سمسوري په وېشو دي

د کوچيانو د رمو د بنکالو غر دي
چېرته لري د شپانه د هاي هاي چينغي

د سپرليو، ورو وريو بغبغي دي
کرنگاني د مېرو غارو کي نغمي کا

د رمو د سپيو غر په کي ورکيږي
هلته دلته، له کېرديو لوگي خيژي

کلي ډوب دي، د شنو ونو په چوپتيا کي
د خم ونو کي ثوري مرغی چغيري

د غره ډډه کي خو مېږي څه پسونه
خو مرغومي او خو وري ورپسي خُلي

شوخ سپرلي، يوه کمره نه بل ته تړي
لکه چتکي په خېزکو نه مريږي...

سلطان راروان دی!